

методів має на меті як забезпечення прав будь-якої трудящої людини (володілць трудової функції, найманий працівник), так і узгодження існуючих інтересів людини, працедавців, а також держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України // ВВР України. –1996. –№ 30. –Ст.141.
2. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник. -Харків: Консум, 2001. -656 с.
3. Черданцев А.Ф. Теория государства и права: Учебник. -М.: Юрайт, 2000. -432 с.
4. Прокопенко В.І. Трудове право України: Підручник. -Х.: Фірма «Консум», 1998. -480 с.
5. Киселев И.Я. Зарубежное трудовое право: Учебник. -М.: Издат. группа НОРМА-ИНФРА-М, 1998. -263 с.
6. Трудове право України: Навчальний посібник /За ред. П.Д. Пилипенка. -К.: Істина, 2005. -208 с.
7. Процевський О.І. Новий зміст права на працю – основа формування трудового законодавства України // Право України. -1999. -№ 6. -С.102.
8. Рябченко О.П. Держава і економіка: адміністративно-правові аспекти взаємовідносин: Монографія /За заг. ред. О.М. Бандурки. -Харків: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 1999. –304 с.

1999. –304 с.

9. Коляда Т.А. Диференціація правового регулювання праці за трудовим законодавством України: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05. –Х.: НУВС, 2001. –18 с.
10. Павловського М.А. Макроскономіка перехідного періоду: Український контекст. –К.: Техніка, 1999. –336 с.
11. Борецька Н.П. Соціальний захист населення в умовах ринкової трансформації економіки: Автореф. дис... докт. екон. наук: 08.01.01. –К.: КНУ ім. Шевченка, 2002. –24 с.
12. Венедиктов В.С. Трудове право України в умовах ринкової економіки: проблеми та перспективи // Вісник Ун-ту внутр. справ. -1997. -№ 2. -С.186-189.
13. Чаньшєва Г.И., Болотина Н.Б. Трудовое право Украины. –Х.: Одиссей, 1999. –480 с.
14. Журавльов Д.В. Система трудового законодавства України: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 /НУВС. –Х., 2005. –19 с.
15. Чубоха Н.Ф. Форми трудового права України: сутність, класифікація, тенденції розвитку: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 /КНУ ім. Шевченка. –К., 2003. –19 с.

Надійшла до редакції 14.12.2007

ЛУКАШ С.С. О ПОНЯТИИ И РОЛИ ЦЕНТРАЛИЗОВАННОГО И ЛОКАЛЬНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ТРУДОВЫХ ОТНОШЕНИЙ В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ

Определена роль централизованного и локального методов регулирования трудовых правоотношений. установлены их характерные проявления в условиях рыночной экономики; сформулированы соответствующие понятия.

LUKASH S.S. ABOUT CONCEPT AND A ROLE OF THE CENTRALIZED AND LOCAL REGULATION OF LABOR ATTITUDES IN CONDITIONS OF MARKET ECONOMY

The role of the centralized and local methods in regulation labor of legal relations is determined, their characteristic displays in conditions of market economy are established: the appropriate concepts are formulated.

А.В. МАТВИЙЧУК

Харківський національний університет внутрішніх справ

УДК 35.072.2+351.785

СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ У ГАЛУЗІ БУДІВНИЦТВА¹

Окреслюється ступінь наукової розробки поняття контролю; звертається увага, що повне дослідження державного контролю за будівництвом не проводилося. Визначаються завдання державного регулювання у сфері будівництва, одним із яких є саме державний контроль, котрий виконується шляхом проведення певних організаційно-правових, інформаційних, кадрових, методичних, технічних та інших заходів.

Контроль є одним із основних способів забезпечення

законності і дисципліни в сфері будівництва. Водночас він є найважливішою функцією держави: без організації та здійснення контролю у зазначеній сфері ускладнюється ефективна робота державного апарату, інших державних та недержавних будівельних структур, оскільки будь-яка

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: канд. юрид. наук Панова І.В. (ХНУВС).

діяльність закінчується контролем за її виконанням, інакше вона не матиме сенсу. Контроль є фактором, що дисциплінує поведінку як службовців державного апарату, так й інших суб'єктів містобудівної діяльності незалежно від форм власності.

Питання контролю завжди цікавило вчених, а прогалини в законодавстві, що регулює контрольні повноваження відповідних органів, його суперечливість, породжують недоліки в діяльності контролюючих органів, а іноді - й прямі зловживання з боку посадових осіб цих структур. У той же час чітке визначення місця і ролі контролю та нагляду в суспільних відносинах, належна регламентація контрольної діяльності в сфері будівництва вже самі по собі можуть стати запорукою додержання норм права в цій галузі.

Проблемам контролю присвятили свої дослідження науковці різних періодів: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, В.Г. Афанасьєв, Д.М. Бахрах, Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, І.П. Голосніченко, Б.М. Лазарев, А.О. Селіванов, Ю.О. Тихомиров, Р.Й. Халфіна, В.В. Цветков, В.Є. Чіркін, Ю.С. Шемшученко, К.В. Шоріна та інші. У той же час ними досліджувалися в основному загальні питання контролю та нагляду, організаційно-правові засади державного контролю у сфері виконавчої влади, фінансового, судового та інших видів контролю, прокурорського нагляду. Проблеми ж комплексного розвитку та функціонування державного контролю у сфері будівництва в нових економічних, політичних та правових реаліях сучасності не знайшли свого належного висвітлення. Тому метою статті є визначення сутності і призначення державного контролю у сфері будівництва, висвітлення основ його здійснення.

Будівництво є галуззю матеріального виробництва, яка забезпечує створення і реконструкцію об'єктів виробничого, комунально-побутового, соціально-культурного та житлового призначення [1, с.168].

Основним завданням державного регулювання у сфері будівництва є проведення єдиної технічної політики в галузі, планування і розробки організаційно-правових засад проектування і будівництва, їх матеріально-технічне та фінансове забезпечення, нормування, робота з кадрами, організація техніки безпеки та охорона праці, проведення заходів щодо підвищення якості архітектурних і будівельних робіт, здійснення контролю за додержанням будівельних правил, норм і стандартів та ін.

Важливе місце в цьому процесі займає контроль, оскільки саме він має безпосереднє відношення до додержання Конституції і законів України, інших нормативно-правових актів, забезпечення прав і свобод громадян України та інтересів держави в даній сфері. Ефективний контроль дозволяє судити про фактичний стан справ, як реалізуються закони України в сфері будівництва, наскільки ефективними є підзаконні акти, видані органами виконавчої влади, на підставі отриманої інформації швидко усувати недоліки в нормотворчій діяльності, вносити зміни і доповнення до нормативних актів, підвищувати її дієвість.

На даному етапі розвитку суспільства можна говорити про певні зміни в поглядах на державу та її роль і завдання, які вона повинна вирішувати. Від держави вимагається стати захисником прав і законних інтересів кожної особи в суспільстві. На перший план виступають вимоги побудови демократичної, правової держави, у якій влада спрямовує свою діяльність на забезпечення інтересів, прав і свобод людини. У своїх діях держава мусить керуватися і виходити з пріоритету загальнолюдських цінностей, мати в центрі уваги особу, її права та свободи. На це має бути

спрямована діяльність держави у цілому, а серед заходів її забезпечення належне місце посідає контроль за відповідністю дій державних органів, посадових осіб, службовців поставленим завданням у визначених для цього межах.

В юридичній літературі контроль найчастіше розглядається як функція державних органів. Контроль - це функція управління, для якої характерна система нагляду та перевірки відповідності процесу функціонування об'єкта прийнятим управлінським рішенням, виявлення результатів впливу суб'єкта на об'єкт, коригування допущених відхилень [2, с.234-241]. Але зустрічаються також і двоєдині характеристики державного контролю як одного з різновидів влади, «четвертої влади» і як функції інших гілок влади та інструменту їх взаємодії [3, с.8-32].

Усі автори розглядають контроль щодо певної сфери та предмета свого дослідження. Існування таких ніби різних поглядів на явище контролю дає підстави стверджувати, що це - багатопланове і багатогранне явище.

Можна погодитись із думкою про те, що контроль є перевіркою дотримання та виконання нормативно встановлених завдань, планів та рішень. При такій характеристиці підкреслюється, по-перше, функціональне призначення контролю, по-друге, те, що він виникає, передусім, на конкретній стадії управлінського процесу, по-третє, те, що він здійснюється всіма суб'єктами державного управління [4, с.509-510].

Вивчаючи державний контроль в сфері будівництва, необхідно відзначити, що в законодавстві України вказаний вид контролю ототожнюється з державним архітектурно-будівельним контролем. Останній визначається як сукупність організаційно-технічних і правових заходів, спрямованих на забезпечення дотримання законодавства, державних стандартів, норм і правил, архітектурних вимог і технічних умов, а також положень затвердженої містобудівної документації та проектів конкретних об'єктів, місцевих правил забудови населених пунктів усіма суб'єктами містобудівної діяльності незалежно від форм власності під час забудови територій і населених пунктів, розміщення, будівництва, реконструкції, капітального ремонту об'єктів житлово-цивільного, виробничого та іншого призначення, реставрації архітектурних пам'яток, створення інженерної та транспортної інфраструктури, виробництва будівельних матеріалів, виробів і конструкцій [5].

Традиційно в системі законодавства України для здійснення контролю за будь-якою сферою визначається відповідний орган, на який покладаються функції організації та здійснення контролю, а також координації діяльності всіх інших органів, що приймають в цьому участь. Головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної регіональної політики і політики у сфері будівництва, архітектури та містобудування є Міністерство регіонального розвитку та будівництва України як правонаступник реорганізованого Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України [6].

Державний контроль у галузі будівництва реалізується шляхом проведення певних заходів, які необхідно систематизувати на такі наступні групи.

1). Організаційно-правові заходи:

- видача забудовникам дозволів на виконання робіт з будівництва, реконструкції, реставрації та капітального ремонту, реставрації об'єктів, на яких виконуються ці роботи;

- участь у встановленому порядку в роботі комісій з прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів та у розслідуванні причин аварій на будівництвах;

- здійснення вибіркової перевірки своєчасності та якості виконання учасниками будівництва передбачених нормативно-технічною і проектною документацією зйомок, замірів, випробувань, а також ведення необхідної виконавчої документації; перевірка наявності сертифікатів на будівельну продукцію.

2). Кадрові заходи: реєстрація відповідальних інженерно-технічних працівників будівельних, ремонтно-будівельних, реставраційних, проектних організацій та організацій-замовників, які здійснюють безпосередньо керівництво будівельними роботами, технічний і авторський нагляд.

3). Методичні заходи: здійснення методичного забезпечення діяльності відомчих служб контролю якості будівельних організацій і підприємств, що виготовляють будівельні матеріали, виробниці і конструкції.

4). Інформаційні заходи:

- аналіз та узагальнення матеріалів контролю за якістю забудови територій і населених пунктів, будівельних робіт, будівельних матеріалів, виробів і конструкцій, підготовка пропозицій відповідним органам про вдосконалення державних стандартів, норм і правил;

- аналіз і узагальнення результатів контролю за дотриманням сторонами договору підряду про виконання робіт на будівництві об'єктів договірних зобов'язань та вимог, передбачених Законом України «Про майнову відповідальність за порушення умов договору підряду (контракту) про виконання робіт на будівництві об'єктів».

5). Технічні заходи: перевірка відповідності розміщення об'єктів, виконання будівельних робіт, виробництва будівельних матеріалів, виробів і конструкцій законодавству, державним стандартам, нормам і правилам, архітектурним вимогам, технічним умовам, затвердженим проектним рішенням, а також місцевим правилам забудови населених пунктів. Однак, слід зауважити, що в залежності від форм здійснення такого контролю заходи цієї групи можуть бути як технічними так і організаційно-правовими. Наприклад, при здійсненні контролю на будівництві перевіряють дозволи на початок земельних робіт, на кого він виписаний, термін дії, обсяг та місце робіт тощо, такі заходи носять організаційно-правовий характер. В разі перевірки якості будівельних робіт шляхом технічного випробування їх міцності, вмісту цементу в бетоні тощо, такі заходи будуть технічними.

Особливою формою здійснення державного контролю в сфері будівництва є розгляд справ про правопорушення у сфері містобудування і прийняття відповідних рішень. Така форма за правовою природою є найбільш наближеною до організаційно-правової групи заходів. Вона виконується в процесі здійснення так званих юрисдикційних повноважень (організаційна складова) та у точній відповідності з вимогами правових норм і з метою відновлення стану, що передував правопорушенню (правова складова).

Слід зазначити, що державний контроль в сфері будівництва не обмежується тільки здійсненням архітектурно-будівельного контролю. Відповідними контрольними повноваженнями наділено цілий ряд органів державної влади, а в деяких випадках і органи місцевого самоврядування.

В залежності від напрямку виконуваної діяльності в сфері будівництва, вона може стати об'єктом контролю органів, до компетенції яких відноситься здійснення державного управління в певній сфері.

Умовно такі форми державного контролю за будівництвом можна поділити на наступні сфери.

1. Дотримання різних технічних правил. Зокрема, йде

мова про виконання правил пожежної безпеки при будівельних роботах, правил дорожнього руху при транспортуванні будівельних матеріалів та конструкцій, в частині дотримання затверджених маршрутів та графіку руху транспортних засобів тощо.

2. Дотримання правил охорони елементів довкілля та санітарно-епідеміологічних правил. Зокрема, контроль за дотриманням правил утилізації відходів будівництва, належним використанням та відновленням земельної ділянки зайнятої будівництвом, за дотриманням правил охорони тиші в захищених об'єктах (житлові будинки, лікарні тощо) при здійсненні будівельних робіт, виконанням вимог екологічної експертизи при будівництві об'єктів підвищеної екологічної небезпеки, виконання правил охорони рибних запасів при проведенні вибухових робіт.

3. Дотримання вимог чинного законодавства в сфері захисту прав споживачів та контроль за фінансовою, податковою та підприємницькою діяльністю будівельних компаній. В даному випадку контролюється дотримання умов забудовника та інвестора, належне ведення бухгалтерської та податкової звітності, укладення необхідних договорів з підрядниками. Слід зауважити, що до контролю в сфері будівельної діяльності можна віднести у вказаних випадках тільки такі форми перевірок, основною метою яких є дотримання встановлених законодавством вимог до будівництва. І ні в якому разі не відносити, наприклад, всі перевірки податкової інспекції будівельних компаній до здійснення державного контролю за діяльністю в сфері будівництва. Для ілюстрації можна навести широко відомий приклад з банкрутством будівельної компанії «Елітацентр» в м. Київ. Надзвичайну кількість нарікань та вимог висувалося до того, що належного контролю з боку держави за будівельними компаніями не відбувається. А це, в свою чергу, призводить до зловживань на ринку будівельних робіт та обману приватних інвесторів будівництвом житла.

Всі названі сфери здійснення не тільки архітектурно-будівельного контролю, а інших видів державного контролю набувають особливої гостроти в процесі здійснення ремонтних робіт в приватному житловому та нежитловому фондах. Адже дана сфера будівельної діяльності, найчастіше зустрічається з контролем тільки на стадії реєстрації уже проведених змін. А така ситуація призводить до значних порушень законодавства та завдання матеріальних збитків у значних розмірах.

З огляду на вищевказане, можна зробити висновок, що сутність державного контролю в сфері будівництва полягає у здійсненні відповідними уповноваженими на те органами комплексу організаційно-правових, кадрових, методичних, інформаційних, технічних та інших заходів, направлених на дотримання вимог чинного законодавства та проведення єдиної технічної політики в галузі, планування і будівництва, їх матеріально-технічне та фінансове забезпечення, нормування, робота з кадрами, організація техніки безпеки та охорона праці, проведення заходів щодо підвищення якості архітектурних і будівельних робіт, додержання будівельних правил, норм і стандартів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адміністративне право України. Академічний курс: Підручник: У 2-х т. -Т.2. Особлива частина /Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова) та ін. -К.: Юрид думка, 2005. -624 с.
2. Адміністративне право України: Підручник /Бітяк Ю.П., Богуцький В.В., Гаращук В.М.: За ред. Ю.П. Бітя-

ка. –Харків: Право, 2001. –528 с.

3. Андрийко О.Ф. Контроль в демократическом государстве. Проблемы и тенденции. –К.: Наук. думка, 1994. –114 с.

4. Тихомиров Ю.А. Курс административного права и процесса. –М.: Юриформцентр, 1998. –798 с.

5. Закон України «Про основи містобудування» // ВВР України. –1992. –№ 52. –Ст.683.

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Міністерства регіонального розвитку та будівництва України і Міністерства з питань житлово-комунального господарства України» від 01.03.2007 р., № 323 // Урядовий кур'єр. -13.03.2007. -№ 44.

Надійшла до редакції 17.12.2007

МАТВИЙЧУК А.В. СУЩНОСТЬ ГОСУДАРСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ В ОБЛАСТИ СТРОИТЕЛЬСТВА
Очерчивается степень научной разработки понятия контроля; обращается внимание, что полное исследование государственного контроля строительства не проводилось. Определяются задания государственного регулирования в сфере строительства, одним из которых является именно государственный контроль, который выполняется путем проведения определенных организационно-правовых, информационных, кадровых, методических, технических и других мероприятий.

МАТВИЙЧУК А.В. ESSENCE OF THE STATE CONTROL IN THE FIELD OF CONSTRUCTION

The degree of scientific development of concept in the control is outlined; it is paid attention, which full research of the state control of construction was not carried out. Tasks of state regulation in sphere of construction are defined, one of which is the state control which is carried out by realization of certain organizational-legal, information, personnel, methodical, technical and other actions.

УДК 349.22

Н.А. ПЛАХОТИНА

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

КЛАСИФІКАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ТРУДОВИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН¹

Досліджені суб'єкти сучасних трудових процесуальних відносин, виділені їхні характерні риси, визначені підстави класифікації суб'єктів трудових процесуальних відносин й обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного законодавства.

В наш час, коли трудове процесуальне право ще не визнається самостійною галуззю права, існує деяка колізія щодо суб'єктів трудового права й суб'єктів правовідносин з вирішення трудових розбіжностей, па даний момент вхідних у предмет правового регулювання трудового права. Такі суб'єкти трудових процесуальних правовідносин, як свідки, експерти, представники явно не входять у коло суб'єктів матеріального трудового права, хоча важко заперечувати їхню значимість при вирішенні трудових спорів і конфліктів.

Ряд учених приділяють у своїх роботах певну увагу дослідженню суб'єктів, що беруть участь у розгляді трудових розбіжностей. Це такі вчені як К.Н. Гуров, І.Я. Кисельов, В.В. Лазор, Г.І. Ставцева, В.І. Смолярчук, В.М. Толкунова, Г.І. Чанишева та інші. Однак єдиний концептуальний підхід щодо суб'єктного складу трудових процесуальних відносин сучасною правовою наукою ще не вироблений.

Метою даної роботи є дослідження суб'єктів трудових процесуальних відносин у сучасних умовах, виділення їхніх характерних рис, визначення підстав класифікації суб'єктів трудових процесуальних відносин й обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення вітчизняного законодавства в цій сфері.

Коло суб'єктів трудових процесуальних відносин досить широке і різноманітне, оскільки, за аналогією із цивільним процесом, до них варто відносити всіх осіб, що приймають участь у розгляді справи, а також юрисдикційний орган, що розглядає виниклу трудову розбіжність. У зв'язку із цим, з метою підвищення ефективності правозастосовної практики й забезпечення чіткості й систематизації наукових розробок по даній проблемі, вважаємо за доцільне, суб'єкти трудових процесуальних правовідносин класифікувати по різних підставах.

Насамперед, на наш погляд, необхідно класифікувати суб'єкти трудових процесуальних правовідносин по кількісній ознаці на індивідуальні суб'єкти й колективні. Під індивідуальними суб'єктами права в науковій літературі прийнято розуміти фізичних осіб, якими можуть бути громадяни, іноземні громадяни й особи без громадянства [1, с.385]. Таким чином, до індивідуальних суб'єктів трудових процесуальних правовідносин варто віднести, насамперед, працівника, як сторону індивідуального трудового спору або конфлікту, а також свідка, експерта й т.д. Вважаємо, що сюди також можна віднести й роботодавця, якщо роботодавцем виступає фізична особа.

Що стосується колективних суб'єктів права, в юридичній літературі, нормотворчій і правозастосовній практиці їх прийнято називати юридичними особами. Однак у трудових процесуальних правовідносинах подібне визначення колективного суб'єкта не цілком доречно. Це обумов-

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: канд. юрид. наук Мельник К.Ю. (ХНУВС).